

ועדה לענייני ביקורת

ט' בשבט תשפ"ו
27 בינואר 2026
סימוכין: 2026-103-51

דו"ח משיבה מס' 37 של ועדת ביקורת שהתקיימה ביום ראשון, ח' בטבת תשפ"ו (28/12/2025)

השתתפו: מר אלדד רבינוביץ, חבר מועצה ויו"ר ועדת ביקורת

נכחו: מר אסף בריל, רופא וטרנרי עירוני ראשי
מר מונל כץ, סגן למינהל וכספים באגף תברואה
גבי תהילה אלבוחר-אגמי, ראש צוות בכירה לייעוץ וחקיקה
גבי שרי בנימין, מבקרת פנימית
מר צבי עבו, מזכיר הוועדה

על סדר היום נדון הנושא הבא:
דוח מבקר המדינה בנושא: התמודדות הרשויות המקומיות עם חזירי בר ותנים בתחום שיפוטן.

פתיחת הדיון:
מר אלדד רבינוביץ, יו"ר הוועדה: יש לנו אחריות על הבריאות ועל איכות החיים של התושבים. כפי שנראה, ממצאי הדוח לגבי ירושלים לא חריפים, אבל זה חלק מעבודת הביקורת. ננסה לבחון את היקף התופעה ולקחת אחריות כעירייה על מה שצריך.

מר אסף בריל: כפי שנאמר בדו"ח, מדובר בבעיה כלל ארצית וכלל עולמית. הדוח הצטמצם לטיפול בשני מינים שהתפשטותם בירושלים לא גבוהה. ומרבית הפתרונות מצויים בידי הרט"ג ואנחנו עובדים איתם בשיתוף פעולה.

ליקוי 1:
הבדיקה העלתה כי מבין הרשויות שנבדקו עיריית חיפה והמועצה המקומית קריית טבעון ביצעו מחקרים בנושא חזירי הבר. משרד מבקר המדינה מציין לחיוב את עיריית חיפה והמועצה המקומית קריית טבעון על שיזמו ומימנו מחקרים וניסויים בנושא חזירי בר, כדי לייעל את הטיפול בתופעה בתחום שיפוטן. עם זאת, הן לא ביצעו מחקרי המשך שיכלו לספק מידע חשוב נוסף הדרוש לטיפול בנושא.

המלצה:
בשל התועלת הגלומה בביצוע מחקרים לשיפור ולייעול של הטיפול בנושא חזירי בר ותנים, משרד מבקר המדינה ממליץ לעיריות ירושלים ונשר לקדם מחקרים בתחום זה. עוד מומלץ כי עיריית חיפה והמועצה המקומית קריית טבעון יבצעו מחקרי המשך וניטור שוטף של תופעת חזירי הבר בתחום שיפוטן.

ועדה לענייני ביקורת

תגובת המבוקר:

המחקר צריך להתבצע ברמת המדינה, עיריית ירושלים מוקפת ברשויות קטנות שלא יכולות לטפל בבעיה ברמה רשותית, ולכן צריך התערבות של ישות מדינתית בנושא, במיוחד שהבעיה היא בשטחים שבין הרשויות.

המלצת ועדת ביקורת:

גורמי המקצוע בעירייה סבורים שמדובר בהשקעת משאבים מוטעית, ועל כן לא ניתן לקבל את המלצת המבקר.

ליקוי 2:

על אף ההנחיות המינהליות בדבר גיבוש מדיניות בתחומים שבסמכותה של רשות מינהלית, ואף שבחוק חופש המידע נקבע כי עליה להעמיד לעניין הציבור את הנהלים הכתובים שלפיהם היא פועלת, עלה כי לעיריית ירושלים ונשר ולמועצה המקומית קריית טבעון אין מדיניות כתובה בנושא טיפול במינים מתפרצים בתחום שיפוטן, והן אינן מפרסמות לציבור את פעולותיהן לטיפול בחזירי הבר והתנים.

המלצה:

על עיריית ירושלים והמועצה המקומית קריית טבעון לגבש מדיניות כתובה לטיפול במינים מתפרצים ולפרסמה לציבור. מדיניות כתובה שתכלול מטרות ויעדים אסטרטגיים ומדדים לבחינת האפקטיביות של הטיפול תסייע לרשויות שנבדקו בטיפול בחזירי הבר והתנים בתחום שיפוטן.

תגובת המבוקר:

מדיניות צריכה להיות כלל ארצית, והיא צריכה להתגבש בידי קובעי המדיניות במדינה, עיריית ירושלים לא יכולה ולא רוצה להחליף אותם.

המלצת ועדת ביקורת:

עיריית ירושלים היא רשות חזקה. הוועדה ממליצה לוטרניר יחד עם המנכ"לית ליזום ולדחוף מול המשרד לאיכות הסביבה, משרד החקלאות ומרכז השלטון המקומי גיבוש מדיניות כלל ארצית.

ליקוי 3:

בביקורת עלה כי למרות האמור בנספח א' להסכם רט"ג - ירושלים בדבר גיבוש תוכנית עבודה משותפת לטיפול במניעת נזקי חיות בר בתחום שיפוט של העירייה, נכון למועד סיום הביקורת, דצמבר 2024, עיריית ירושלים ופקח ירושלים לא גיבשו תוכנית עבודה כאמור.

המלצה:

על עיריית ירושלים ורט"ג לקיים את האמור בנספח א' להסכם ולגבש תוכנית עבודה למניעת נזקי חיות בר, אשר תכלול, בין היתר, את המטרות שהעירייה ורט"ג מבקשות להשיג, את הפעולות שעל העירייה ורט"ג לבצע כדי להשיג את אותן מטרות ויעדים למדידת האפקטיביות של פעולות אלה.

תגובת המבוקר:

קיים שיתוף פעולה עם פקח מטעם הרט"ג שמבצע את עבודתו בשטחים הסובבים את העיר.

המלצת ועדת ביקורת:

לקבל את המלצת המבקר. מומלץ גם להגדיל את הפיילוט ולהוסיף תקנים לפקחי הרט"ג במידת הצורך.

ועדה לענייני ביקורת

ליקוי 4:

עיריית ירושלים מסרה לצוות הביקורת בנובמבר 2024, כי נכון לאותו המועד תופעת חזירי הבר רווחת בעיקרה מסביב לשטח העיר הבנוי, וכי מספר המקרים שבהם חדרו חזירי בר לשכונות העיר לא הצריך פעולות גידור.

המלצה:

על אף עמדתה של עיריית ירושלים לפיה אין צורך בפעולות גידור, מומלץ כי היא תעקוב אחר כניסת חזירי בר לשכונות העיר כדי לבחון באופן שוטף את הצורך בהצבת גדר למניעת חדירת חזירי בר לשכונות.

תגובת המבוקר:

בלתי אפשרי לגדר את כל העיר עקב גודלה של ירושלים והמבנה שלה. במידה ויידרש נשקול את העניין.

המלצת ועדת ביקורת:

היות ומדובר בנושא הנתון למדיניות הנהלת העיר, לא ניתן לקבל את המלצת מבקר.

ליקוי 5:

עלה כי עיריית ירושלים לא בחנה את ההשפעה של פעולות הסניטציה שביצעה, ובהן החלפת האשפתונים ברחבי העיר, על תופעת המינים המתפרצים בתחום שיפוטה. עוד עלה כי עיריית ירושלים לא ביצעה פעולות אכיפה נגד מאכילי בעלי חיים בתחום שיפוטה ולא ביצעה פעולות הסברה בנושא זה.

המלצה:

מומלץ כי עיריית ירושלים תבחן את האפקטיביות של פעולות הסניטציה על תופעת התנים בעיר, וכן תפעל לקיום הסברה בנושא האכלת בעלי חיים ושמירת הניקיון בעיר ולאכיפת החוקים בנושא, זאת לצורך טיפול בבעיית התנים בעיר ולצורך מניעת התפשטות חזירי הבר בשכונות העיר.

תגובת המבוקר:

העיר עברה מהפך מבחינת ניקיון ותברואה בשנים האחרונות והדבר ניכר בשטח. ייתכן והבעיה של התרבות התנים היא העדר טיפול בבעיות בבית הגידול בטבע ומניעת צפיפות, כך שאוכלוסייתם מתרבה ומתפשטת בעיר.

המלצת ועדת ביקורת:

לקבל את המלצת המבקר. בנוסף מומלץ לשקול התנעת מחקר בנושא של גידול אוכלוסיית התנים והיחס בגידול בעיר ומחוצה לה.

ועדה לענייני ביקורת

ליקוי 6:

כפי שעלה מניתוח היקף הפניות של תושבי ירושלים למוקד העירוני בשנים 2019 - 2024, עיקר הפניות היו בנושא תנאים. בשנת 2024 היו 305 פניות למוקד בנושא, עלייה בשיעור של 37% במספר פניות בנושא זה יחסית לשנת 2023, וזאת על אף פעולות הסניטציה שביצעה העירייה.

המלצה:

נוכח הנתונים האמורים, מומלץ כי עיריית ירושלים תבחן את האפקטיביות של פעולות הסניטציה על תופעת התנאים בעיר, וכן תפעל לקיום הסברה בנושא האכלת בעלי חיים ושמירת הניקיון בעיר ולאכיפת החוקים בנושא, זאת לצורך טיפול בבעיית התנאים בעיר ולצורך מניעת התפשטות חזירי הבר בשכונות העיר.

תגובת המבוקר:

במזרח העיר האוכלוסייה לא משתפת פעולה עם פחים מוטמנים וזה יוצר אתגר. ההשפעה של כמות האשפה לעומת התפשטות החיות היא עניין שכדאי לבדוק ברמה ארצית.

המלצת ועדת ביקורת:

לקבל את המלצת המבקר ולהגביר את מאמצי ההסברה באוכלוסייה הערבית והחרדית.

ליקוי 7:

הרשויות שנבדקו - עיריית חיפה, ירושלים ונשר והמועצה המקומית קריית טבעון, דיללו חזירי בר בתחום שיפוטן בשנים 2019 - 2024. אופן הדילול של אוכלוסיית חזירי הבר בתחום שיפוטן של הרשויות שנבדקו שונה: בשנים 2019 - 2021 עיריית חיפה לא דיללה חזירי בר בתחום שיפוטן; בשנים 2022 - 2023 היא דיללה פרטים סוררים שנבחרו בקפידה, באמצעות לכידה והמתה; בשנת 2024 דיללה חזירי בר באמצעות ציד בירי בתוך שכונות העיר. עיריית ירושלים דיללה חזירי בר באמצעות פקח ירושלים שביצע ציד בירי בעיקר מחוץ לשכונות לעיר כדי למנוע מלכתחילה את כניסתם לעיר. עיריית נשר דיללה חזירי בר באמצעות ציד בירי בפאתי שכונות העיר; והמועצה המקומית קריית טבעון דיללה חזירי בר באמצעות לכידה והמתה.

המלצה:

מומלץ כי הרשויות שנבדקו יפעלו לאמץ את הטיפול המשולב בחזירי בר ובתנאים בתחום שיפוטן ולהתמיד בו, לצורך צמצום הקונפליקט בין חזירי הבר והתנאים לבין תושבי הרשויות, ולצורך מזעור הנזקים הנגרמים לאדם ותוך פגיעה מצומצמת ככל האפשר בבעלי חיים אלה. מומלץ כי מרכז השלטון המקומי בישראל יפעל להקמת פורום ללמידה הדדית בין הרשויות המקומיות בנושא ההתמודדות עם חזירי בר ותנאים בתחום שיפוטן, זאת לשם שיפור אפקטיביות הטיפול בתופעה והפריה הדדית של הרשויות המקומיות. מומלץ כי רט"ג תפעל לקידום מחקרים בתחום המינים המתפרצים בכלל ובנושא חזירי בר ותנאים בפרט, בין היתר בשיתוף הרשויות המקומיות, תוך שימוש בנתונים שלהן בנושא זה.

תגובת המבוקר:

הדבר מתבצע.

המלצת ועדת ביקורת:

לקבל את המלצת המבקר.

ועדה לענייני ביקורת

סיכום הדיון:

מר אלדד רבינוביץ, יו"ר הוועדה: כפי שראינו, ירושלים נמצאת במצב טוב יחסית, וגם הליקויים והממצאים שנמצאו מטופלים.

הישיבה ננעלה.

טבלת הממצאים וההמלצות המצורפת, מהווה חלק בלתי נפרד מפרוטוקול הדיון.

בברכה,

אלדד רבינוביץ
חבר מועצת העיר ירושלים
יו"ר ועדת ביקורת